

**Az Eger környéki karsztvizek és talajvizek minősége,
kapcsolata - különös tekintettel az Eger, Északi és
Almári vízbázisokra**

Készítette:

**Keresztes Ildikó
Szabó Tamás
Heves Megyei Vízmű Zrt.**

Heves Megyei Vízmű Zrt. szolgáltatási területe

- HMV ZRT. 112 TELEPÜLÉSEN 70 VÍZBÁZISBÓL SZOLGÁLTAT
- KARSZTVÍZ FELHASZNÁLÁS KB. 11 %
- A SZOLGÁLTATÁSI TERÜLET EGY KISEBB SZEGMENSE HÚZÓDIK KARSZTOS VÍZADÓN
  - EGER: ALMÁRI, ÉSZAKI, PETŐFI TÉRI, DÉLI VÍZBÁZIS
  - FELSŐTÁRKÁNY
  - NOSZVAJ
  - MÁLYINKA

Heves Megyei Vízmű Zrt. ellátási területe

Heves Megyei Vízmű Zrt.

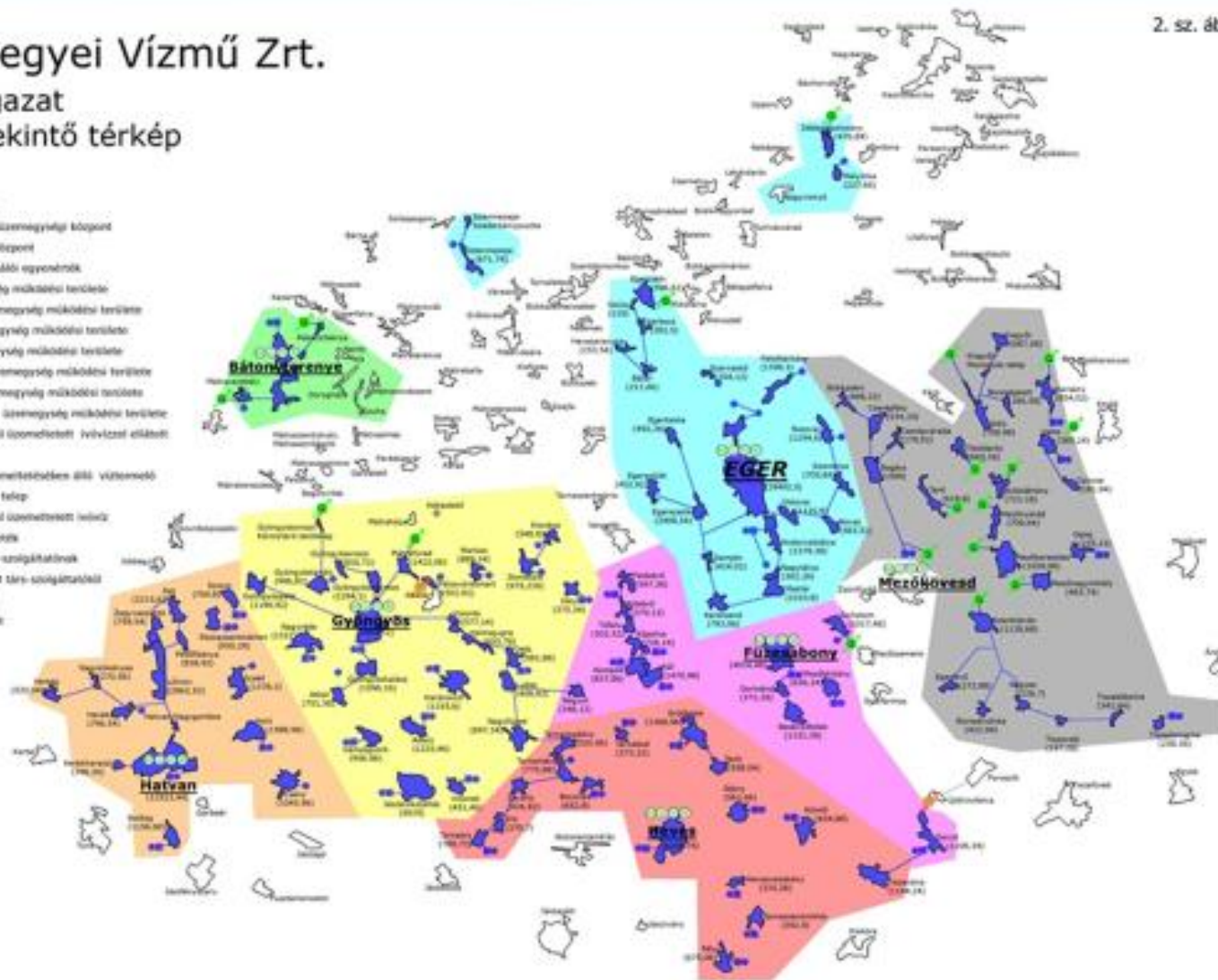
1. Ivóvíz ágazat

I. Áttekintő térkép

2. sz. ábra

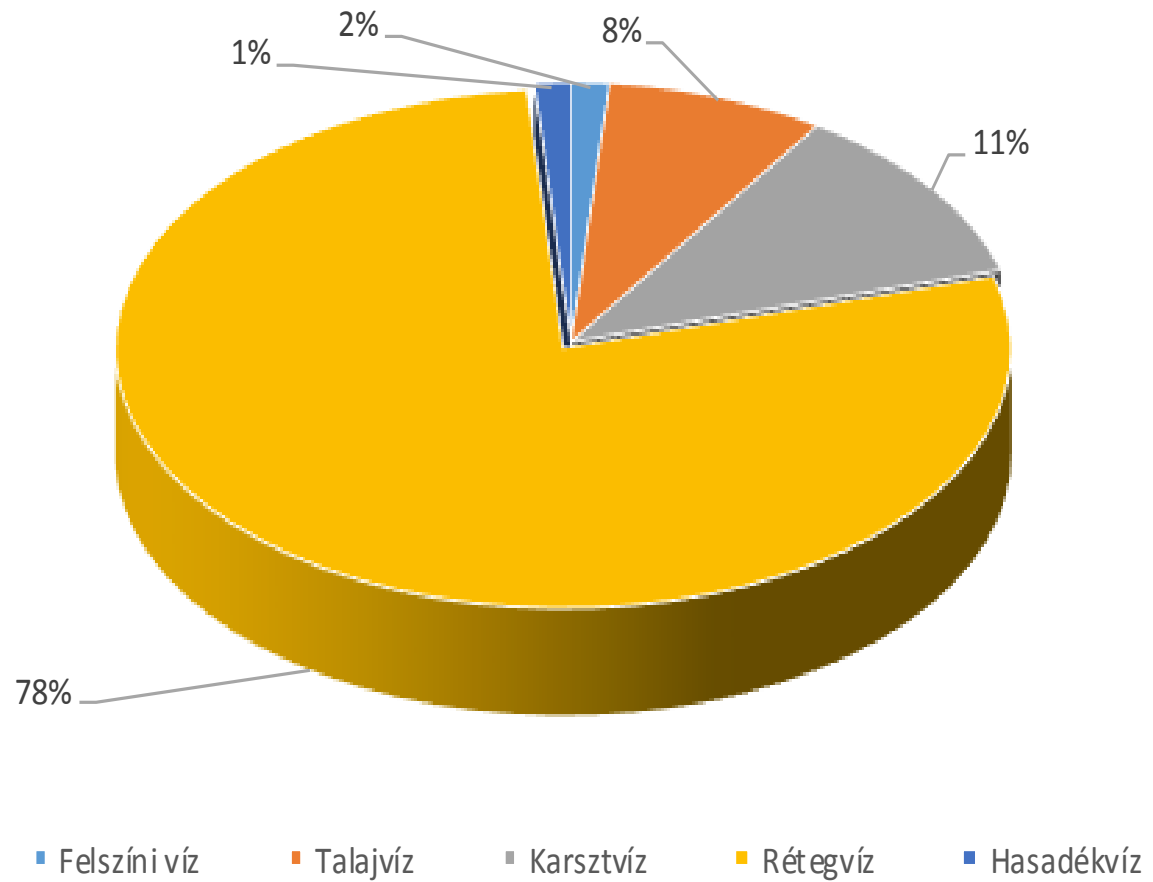
Jelmagyarázat:

- EGER** : Székely, Eger szennyvízi központ
Gyöngyös : Üzemanyag Állomás
071 94.40 : Ivóvíz felhasználói egyenlők
- Eger szennyvíz működtető területe
  - Gyöngyösi szennyvíz működtető területe
  - Hatvani szennyvíz működtető területe
  - Hevesi szennyvíz működtető területe
  - Püspökszévi szennyvíz működtető területe
  - Délfennsík szennyvíz működtető területe
  - Báttonfennsík szennyvíz működtető területe
- A MVV Zrt. által üzemeltetett ivóvízzel ellátott település
- A MVV Zrt. üzemeltetésű álló vízteremtő kút, vízfürdő telep
- A MVV Zrt. által üzemeltetett ivóvíz-összekebelezés
- Vízátviteli társ-szolgáltatások
- Vízátviteli pont társ-szolgáltatás
- Szennyvíztelep
- Ügyféli szolgálat
- Diszpécser
- Raktár

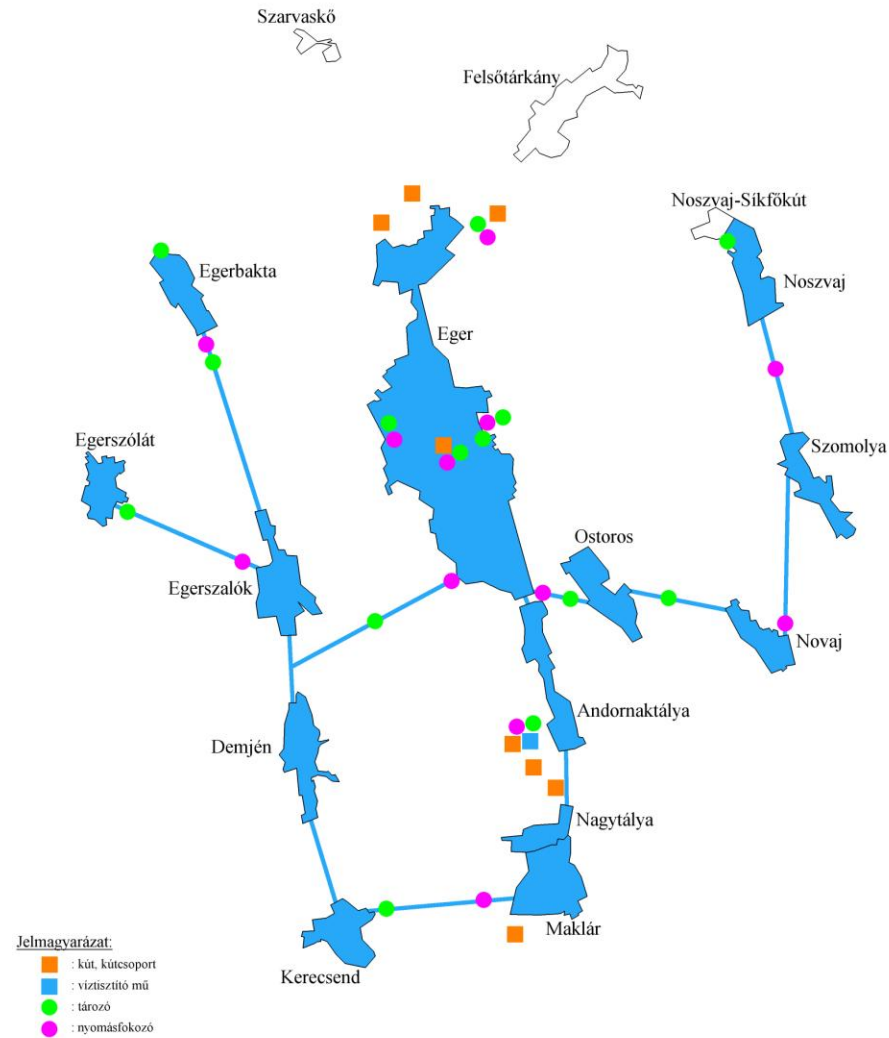
M = 1 : 350 000

VÍZTERMELÉS VÍZTÍPUSONKÉNT

Heves Megyei Vízmű Zrt.

Eger és térsége vízellátó rendszer áttekintő térképe

ÉSZAKI TALAJVÍZBÁZIS ÉS AZ ALMÁRI TALAJ- ÉS KARSZTVÍZBÁZIS KÚTJAINAK

KUTAK ÜZEMELÉSE:

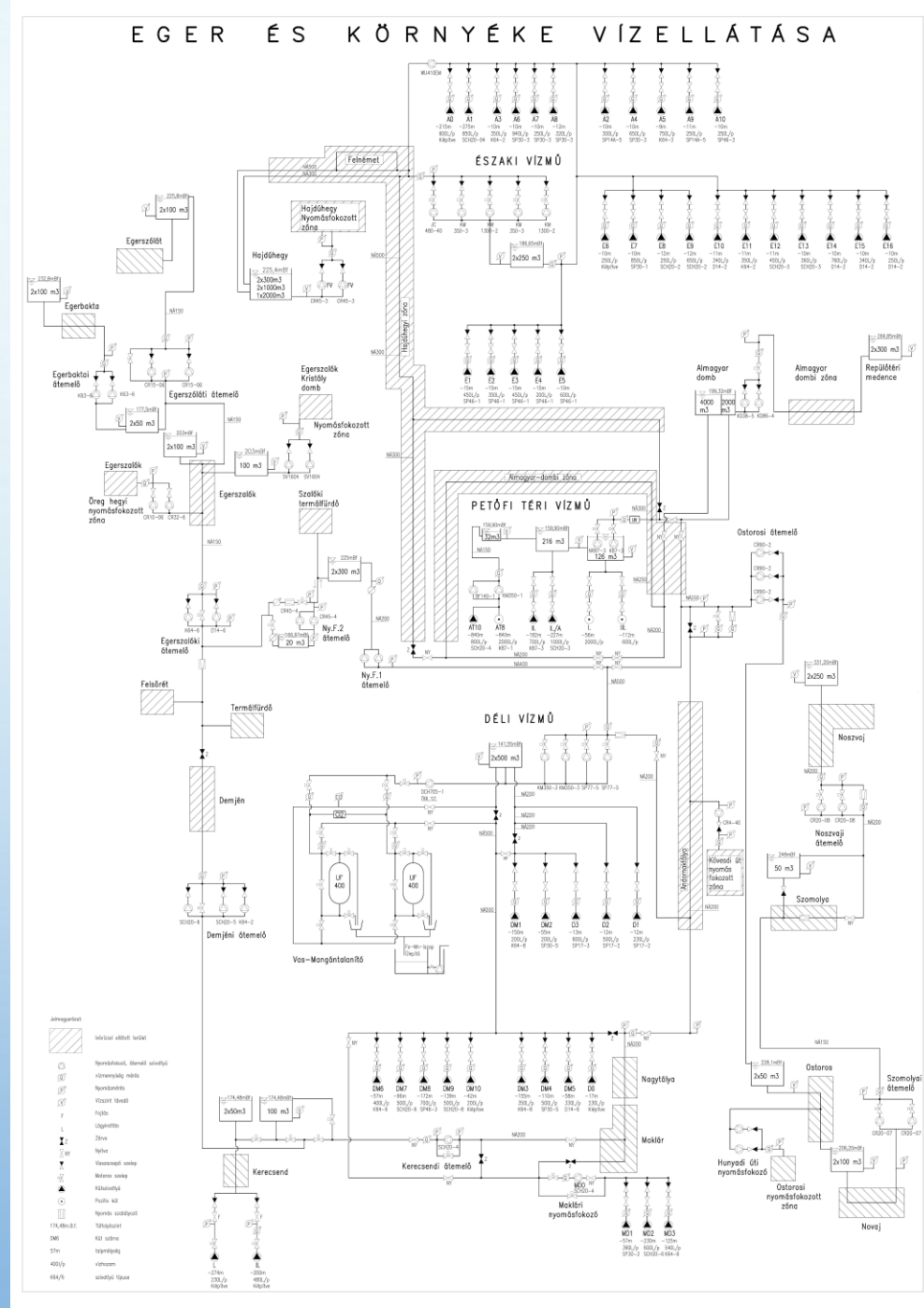
- váltott üzemben
- meghatározott sorrendiséggel
- „automata” üzemmód

Évszaktól (nyári és téli üzem), fogyasztásoktól és üzemállapottól függően $\approx 6500 \text{ m}^3/\text{nap}$ vizet juttat a vízellátó rendszerbe.

Automatizálási, folyamatirányítási rendszer fejlesztése, modernizálása jelenleg is folyamatban van!

A vízellátó rendszer kialakítása:

- mind vízbázis, mind rendszer hidraulikai szempontból (tározókapacitás, tározók töltése átírányítható), hogy jelentős tartalékokkal rendelkezik
- csapadék hiányos időszak, vagy havária események alatt súlypont áthelyezéssel időszakosan (akár hosszabb időre is) másik vízbázisból lehetőség van a víz pótlására

Almári talaj- és karsztvízbázis geológiai és hidrogeológiai viszonyai

Az almári kutak 2 különböző felszín alatti vízrendszert csapolnak meg:

- **Talajvízkutak** – Eger-patak allúviumából és az allúvium aljzatát képező miocén összlet felső rétegeiből kapják az utánpótlásukat
- **Karsztkutak** - Bükk-hegységet felépítő kiváló vízadó triász mészkőből származik az utánpótlásuk

Bükk szerkezeti sajátosságai: Kétszeres gyűrődésre vezethetők vissza, melyek tengelye egymással hegyesöget zár be, emiatt bonyolult áthajlások, interferenciák jöttek létre.

DNy-Bükk különbözősége: földtani, vízföldtani adottságai eltérnek a bükki viszonyoktól, mert itt a karszt fedett.

Karszt vízháztartása, áramlási viszonyai

Karszt vízháztartása:

- A felszín alatti víz utánpótlása a területen lehulló és beszivárgó csapadékból származik.
- Karsztos területen az utánpótlás szempontjából nagyon fontos a csapadék mennyiségének hosszú távú alakulása, hiszen a dinamikus vízkészletet ez befolyásolja.
(Miskolci Egyetem – Hidrogeológiai-Mérnökgeológiai Tanszék vizsgálatai).

Karsztvíz áramlási viszonyai:

- A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a karsztvízszint járás nem egyenletes.
- A karsztvízszint a beszivárgó csapadék alakulását követi.

Talajvízháztartás, áramlási viszonyai

Talajvízháztartás – talajvízbázis utánpótlódása 3 helyről származik:

- 1. talajvízrendszert elsősorban a beszivárgó csapadék táplálja
- 2. Jelentős mértékű lehet az Eger-patakból az allúviumba beszivárgó víz mennyisége is.
- 3. A talajvízrendszert –a karsztrendszerből a miocén összletbe alulról átadódó felszín alatti víz is táplálja.

Talajvízbázis áramlási viszonyai:

- A negyedkori alluviális rétegek nyomásállapotát és áramlási viszonyait a geodéziai magasságkülönbségekből fakadó potenciálkülönbség és a patakok vízszintje határozza meg.
- Az Eger-patakból a kifelé irányuló áramlás a meghatározó.

Modellezés alapján termelőktak termelése:

- 13,80 % beszivárgásból
- 53,85 % Eger-patakból
- 32,35% alulról, oldalról átadódó készletből származik.

Almári vízbázis – sérülékeny:

- 8 db 8,8 és 12, 0 m talpmélységű talajvíz termelő kút

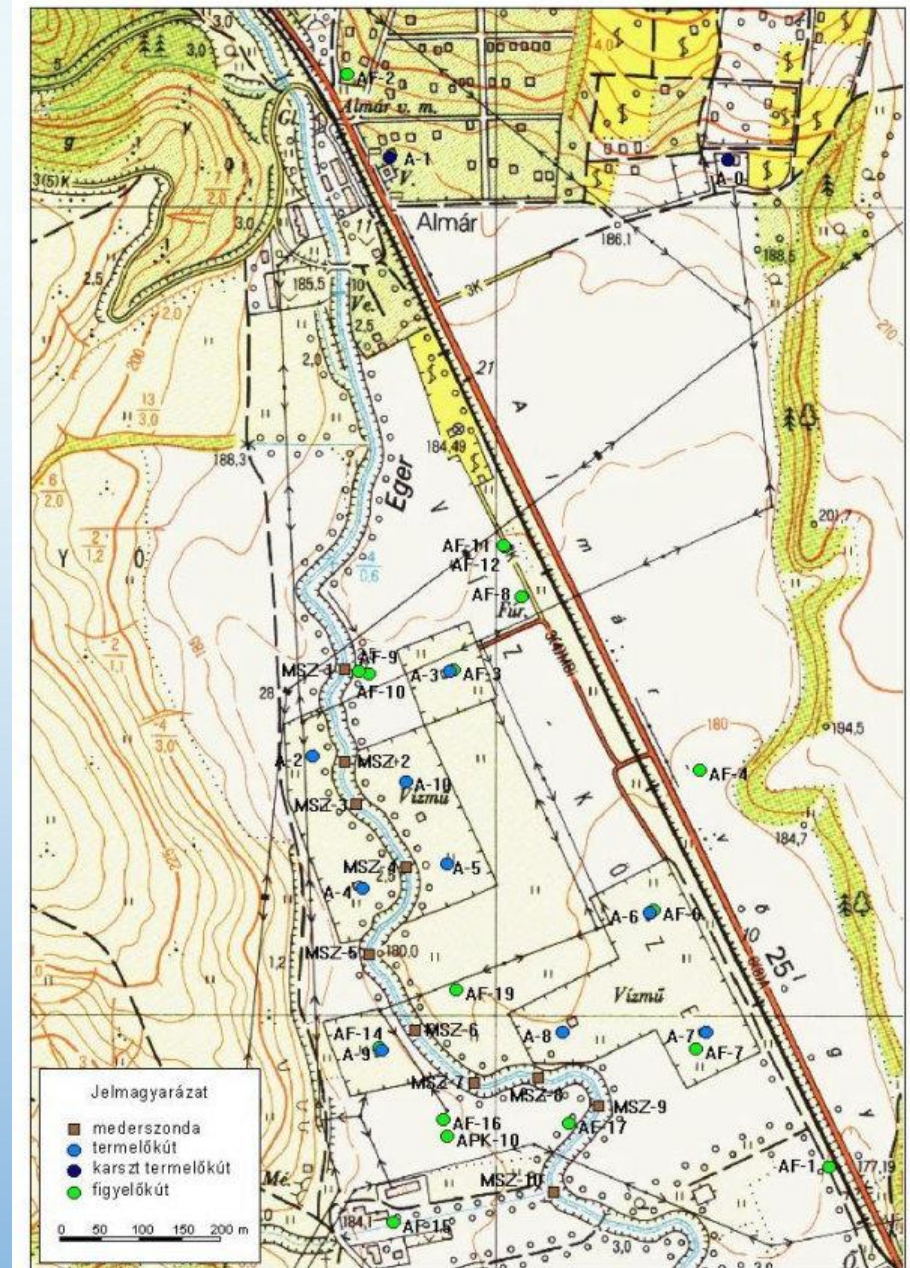
- 2 db karsztvíztermelő kút:

Almár 0. (talpmélység: 247,0 m)

Almár 1. (talpmélység: 275,0 m)

Vízkészletjárulék szempontjából lekötött vízmennyiség:

- karsztkutakra 401 500 m³/év
- talajvizes kutakra 1 788 500 m³/év

ALMÁRI VÍZBÁZIS - kutak mintázása Mintavételi ütemterv szerinti, amely megfelel a hatályos jogszabályoknak, mintavételi helyek

Mintavételi hely (Eger-Almár)	Alap kémiai vizsgálatok 16/2016. (V. 12.) BM rendelet szerint + foszfát (kivéve összes cianid és arzén) (évente)	TPH-GC (évente)	PAH (évente)	VOCL (évente)	BTEX (évente)	NF (évente)	Peszticid (évente)
AF-1	1	1	1	1	1	1	1
AF-2	1	-	-	-	-	-	-
AF-4	1	1	1	1	1	1	1
AF-8	1	-	-	-	-	-	-
AF-10	1	1	1	1	1	1	1
AF-11	1	1	1	1	1	1	1
AF-12	1	-	-	-	-	-	-
AF-17	1	1	1	1	1	1	1
AF-19	1	-	-	-	-	-	-
BEF-2	1	-	-	-	-	1	-

Északi talajvízbázis geológiai és hidrogeológiai viszonyai

- A vizsgálati terület földrajzilag az Észak-Magyarországi Középhegység Bükkaljai részének **Tárkányi-medence kistáj egységéhez** tartozik.
- Földtani szerkezet-morfológiai szempontból két antiklinális közötti medencedombság, amely tulajdonképpen a **Bükk fő tömegének heglábfelszíne**.
- A térség jelenlegi arculatának kialakulása már a miocénben elkezdődött, **heglábi denudációs lépcsők alakultak ki**.
- Heglábfelszínnek a pleisztocén glaciálisokban tovább alakultak, a megújuló tektonizmus által megindult a **teraszképződés**.
- A hegy fő tömegének kiemelkedése és a peremi részek árkos besüllyedése (Eger-p. völgye) a **quarter** folyamán a völgyfenekek felkavicsolását, a mellékvölgyekben a szurdokvölgyek kialakulását, kavicsteraszok létrejöttét eredményezte.

Északi vízbázis - Vízföldtani viszonyok

- A vízbázis vízkészletét a Tárkány-patak negyedkori porózus szintjei tározzák.
- A felszíni vízfolyás a reliefenergia és a vízhozam függvényében felső, középső, alsó szakaszként funkcionálva hol bevágta, hol felkavicsolta medrét, vagy szélesen meandereze szélesítette a folyóvölgyet.
- **Az alluviális összlet alja** - az egykori felszíni vízfolyás mederhelyzetének megfelelően - **4-10 m** terepszint alatti mélységben érhető el. **Az összlet vastagsága** ennek megfelelően **2-6 m** között változik. **A völgy pereme felé a réteg kiékelődik.**

Északi vízbázis - Vízháztartás

A vízadóréteg utánpótlódását:

1. hegységperemek felől átadódó vízből,
2. völgyirányú felszín alatti talaj vízáramlásból,
3. helyszíni csapadékbeszivárgásból,
4. valamint az időszakos vízfolyású Tárkány-patakból nyeri.

Felszínalatti vizek vízháztartása - Vízkészlet utánpótlódása döntően a karsztvíz átadódó vízkészletéből és a csapadékvízből származik

Rendkívül csapadékérzékeny, készlete 5 évenként teljes egészében megújul

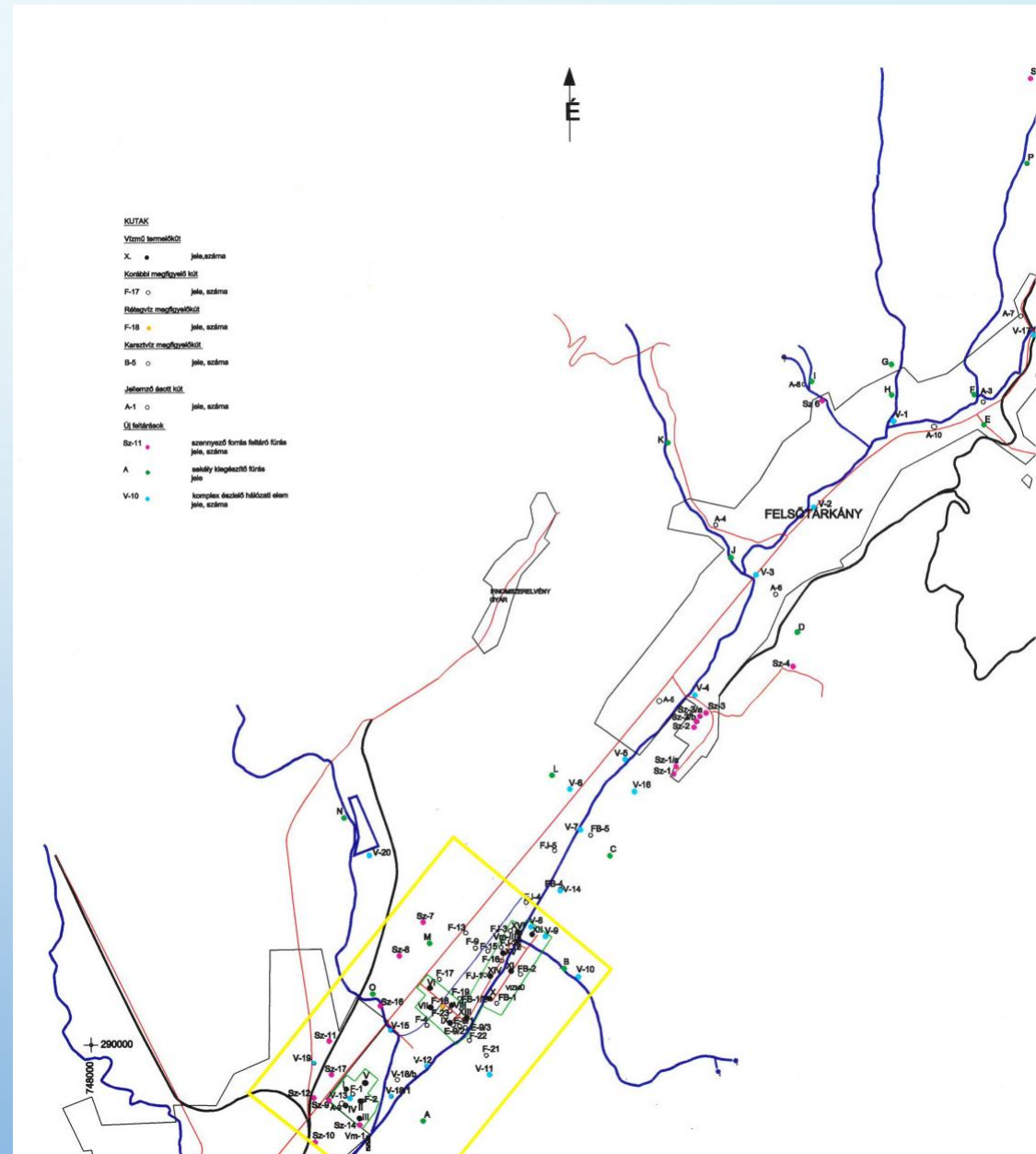
Északi vízbázis - Termelő kutak és monitoring rendszer

Mintavételi hely (Eger-Észak)	Alap kémiai vizsgálatok 16/2016. (V. 12.) BM rendelet szerint (kivéve összes cianid és arzén) (évente)	TPH-GC (évente)	NF (évente)	Peszticid (évente)
F-17	1	1	1	-
SZ-1	1	1	1	1
SZ-9	1	1	1	-
V-5	1	-	1	1
V-15	1	1	1	-
FJ-4	1	-	1	1
FB-4	1	-	1	1

Északi vízbázis - Termelő kutak és monitoring rendszer:

- 15 db víztermelő talajvizes kút 10,0 és 15,0 m közötti talpmélységgel
- vízkészletjárulék szempontjából lekötött vízmennyiség 949 000 m³/év.

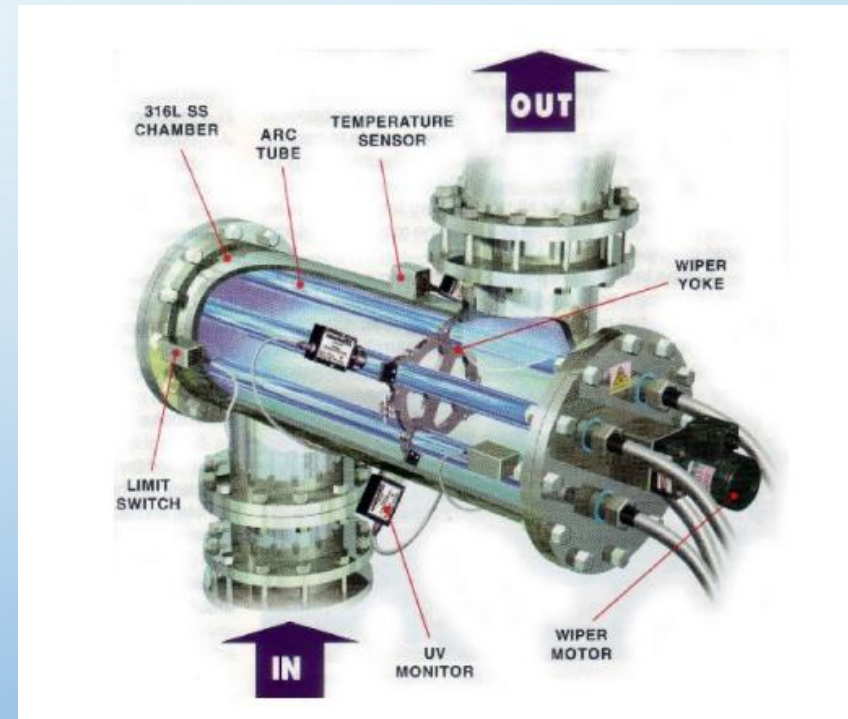

KARSZT TULAJDONSÁGAI, MONITORING TEVÉKENYSÉG

- **Ivóvízminőségű víz:**
  - TISZTÍTÁSI TECHNOLOGIÁT NEM IGÉNYEL
  - KIEMELT VÍZMINŐSÉG FELÜGYELET - UV TECHNOLOGIA BEÉPÍTÉSE
- **Ismerve a karsztos vízadók tulajdonságait a sérülékeny vízbázisok közé sorolható:**
  - KIEMELT VÉDELEMET (VÍZBÁZISVÉDELEM), MEGNÖVELT VÍZMINŐSÉG FELÜGYELETET IGÉNYELNEK
    - MENNYISÉGI MONITORING
    - MINŐSÉGI MONITORING SZÜKSÉGES ÉS NÉLKÜLÖZHETETLEN A KORREKT ÉRTÉKELÉSEK ELKÉSZÍTÉSÉHEZ
- **Heves Megyei Vízmű Zrt. Jelentős összegeket költ a Monitoring fejlesztésre (offline-online)**
  - VÍZBIZTONSÁG (VBT) TERVEZÉS RÉSZÉ. A MONITORING ÉRTÉKELÉSEK A VBT TERVEZÉSÜNK KOCKÁZATÉRZÉKELÉSI RÉSZÉT KÉPEZIK.
- **BKÉR szerepe (rendszer szintű, átfogó értékelés, előrejelzés), AMELY NEM CSAK A SZŰK VÍZBÁZISRÓL, HANEM TÁGABB RENDSZERSZINTŰ MŰKÖDÉRŐL ADHAT INFORMÁCIÓT!**
  - HAVI ÉRTÉKELÉSEK (VÍZSZINT, CSAPADÉKISŐSOR)
  - ÉVES ÉRTÉKELÉSEK

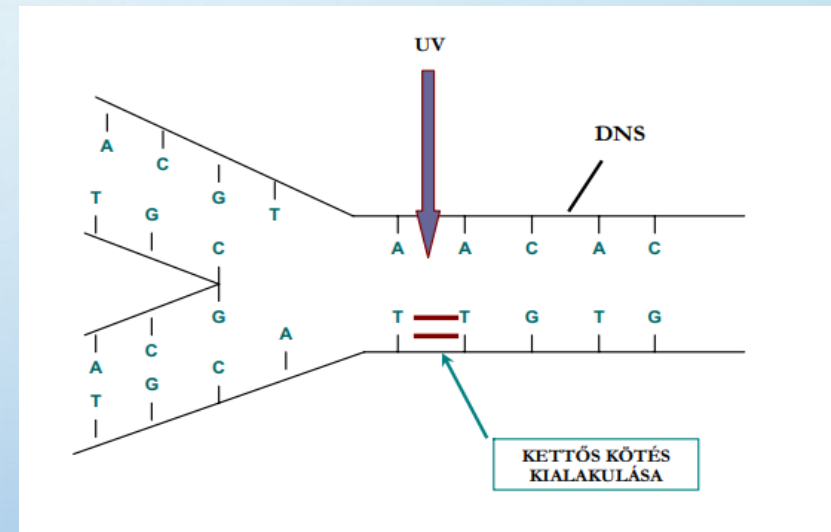
UV SUGÁRZÁSSAL TÖRTÉNŐ FERTŐTLENÍTÉS

- A karszt rendszereknél a nagyobb esőzések intenzív bemosódáshoz vezethetnek, mely bakteriális szempontból vízminőség romlást okozhat.
- A vízbázisok sérülékenysége miatt került elhelyezésre egy max. 500 m³/órás kapacitású, 6 csöves WEDECO típusú UV berendezés, mellyel nagymértékben megnöveltük az üzemeltetés biztonságát.
- Tisztító savadószivattyúval vásároltuk, időnként savval át kell mosni.

UV SUGÁRZÁSSAL TÖRTÉNŐ FERTŐTLENÍTÉS

- **Az UV sugárzás:**
- Meghatározott hullámhossz tartományban erős fertőtlenítő hatással rendelkezik.
- Ez a fajta fertőtlenítés nem kémiai, hanem fizikai úton hatástalanítja a mikroorganizmusokat.
- Az UV fényt a sejtek DNS-e nyeli el, miáltal a DNS-ben egyes bázispárok közötti kötések módosulnak. A sejtosztódás megáll.
- Hatékonysága nem függ a víz pH értékétől.
- Nem képződnek egészségre ártalmas melléktermékek.
- Néhány cm-es vízrétegben tudja kifejteni hatását.
- Hatását csak a sugárzás időtartama alatt tudja kifejteni

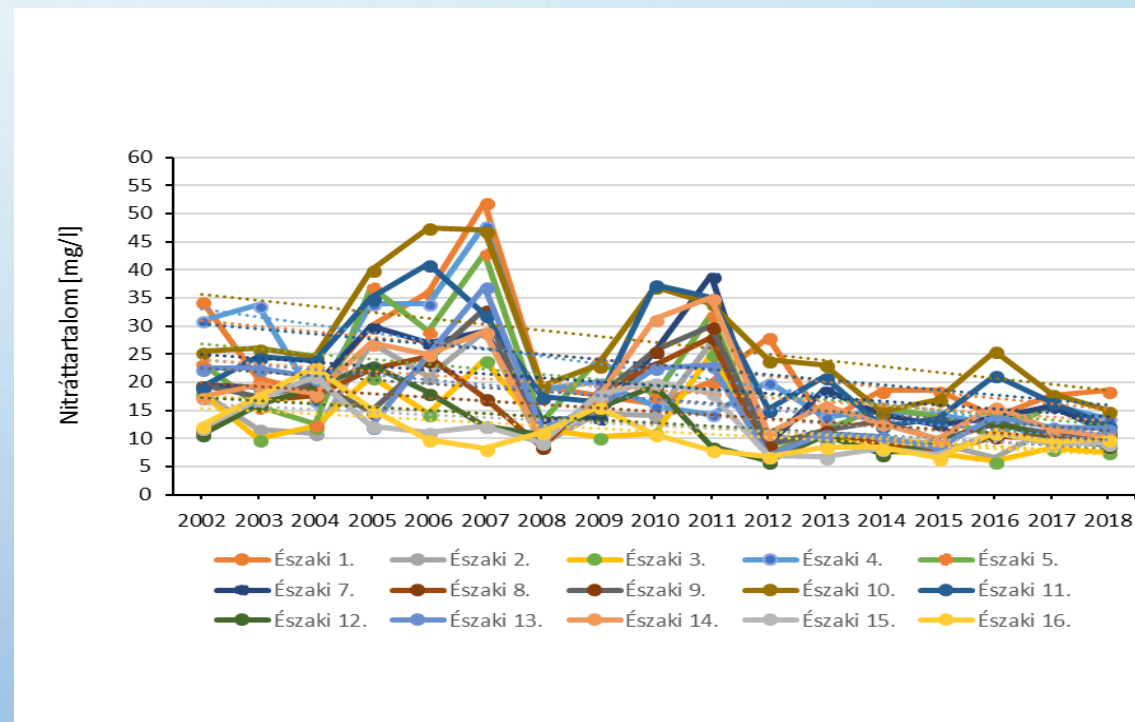
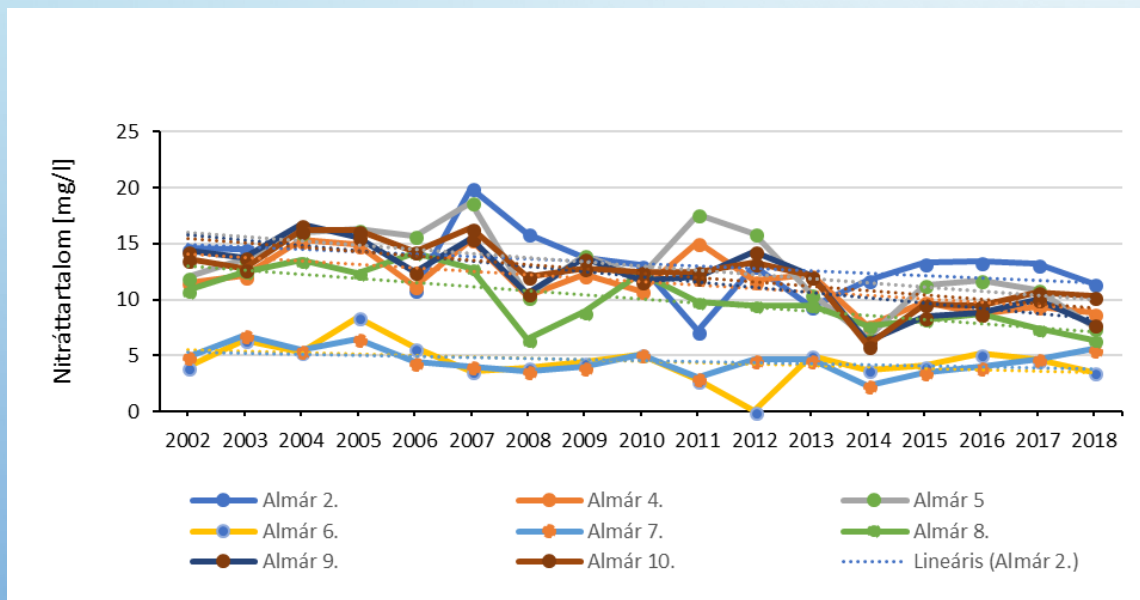
VÍZBÁZISVÉDELEM – SZENNYEZŐFORRÁSOK - CSATORNÁZOTTSÁG

Diffúz szennyezőforrást jelentett – településrészek csatornázatlansága:

- Nyitott szikkasztókból hosszú évtizedeken át kiszivárgó fekália és egyéb szerves anyagok hatása
- A kommunális szennyvíz szabálytalan elszikkasztásából származó szennyezés ugyan pontszerűen jut a vízadó rétegbe, de ezek sűrű elhelyezkedése diffúz szennyeződést okoz.
- A nitrát migrálását a talajvízben meggyorsítja a víztermelés következtében felgyorsult áramlás.

A csatornázottság kiépülése kedvezően hatott a vízminőségre, amelyet az utóbbi 15 év mérési adatai is bizonyítanak.

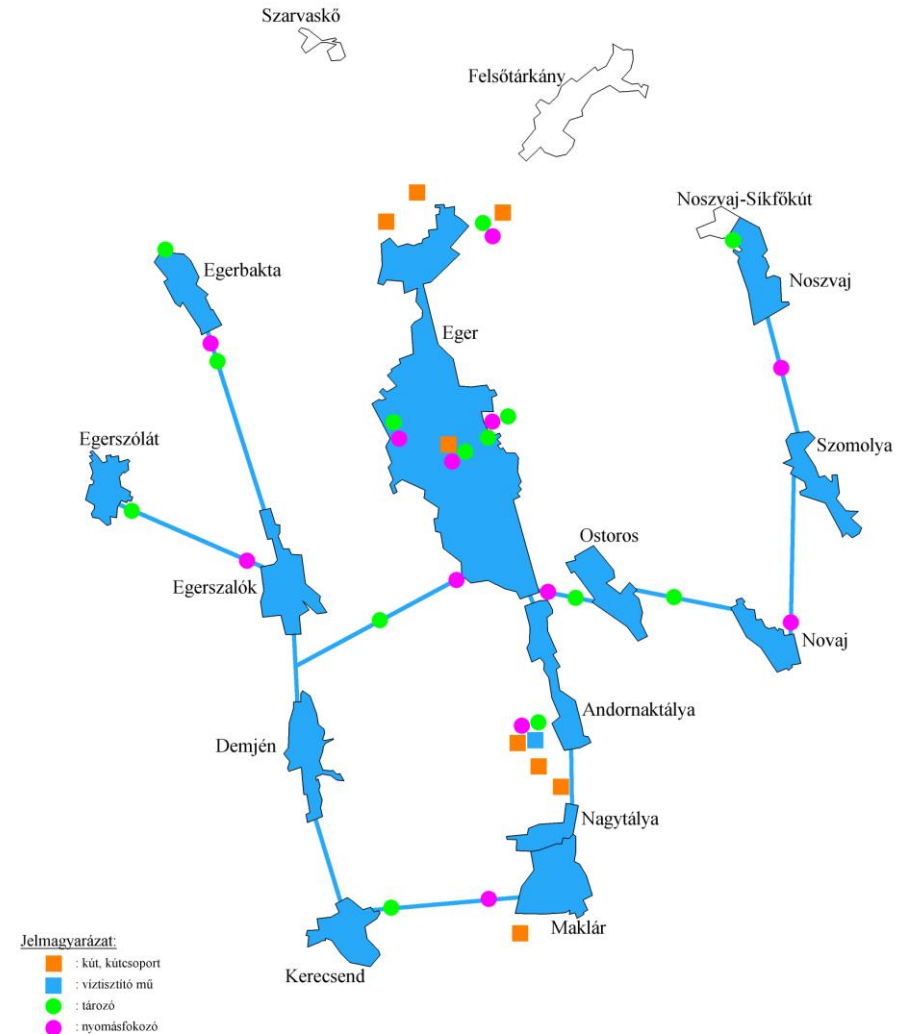
NITRÁTTARTALOM ALAKULÁSA AZ ALMÁRI ÉS AZ ÉSZAKI VÍZBÁZIS TERMELŐKÚTJAIBAN

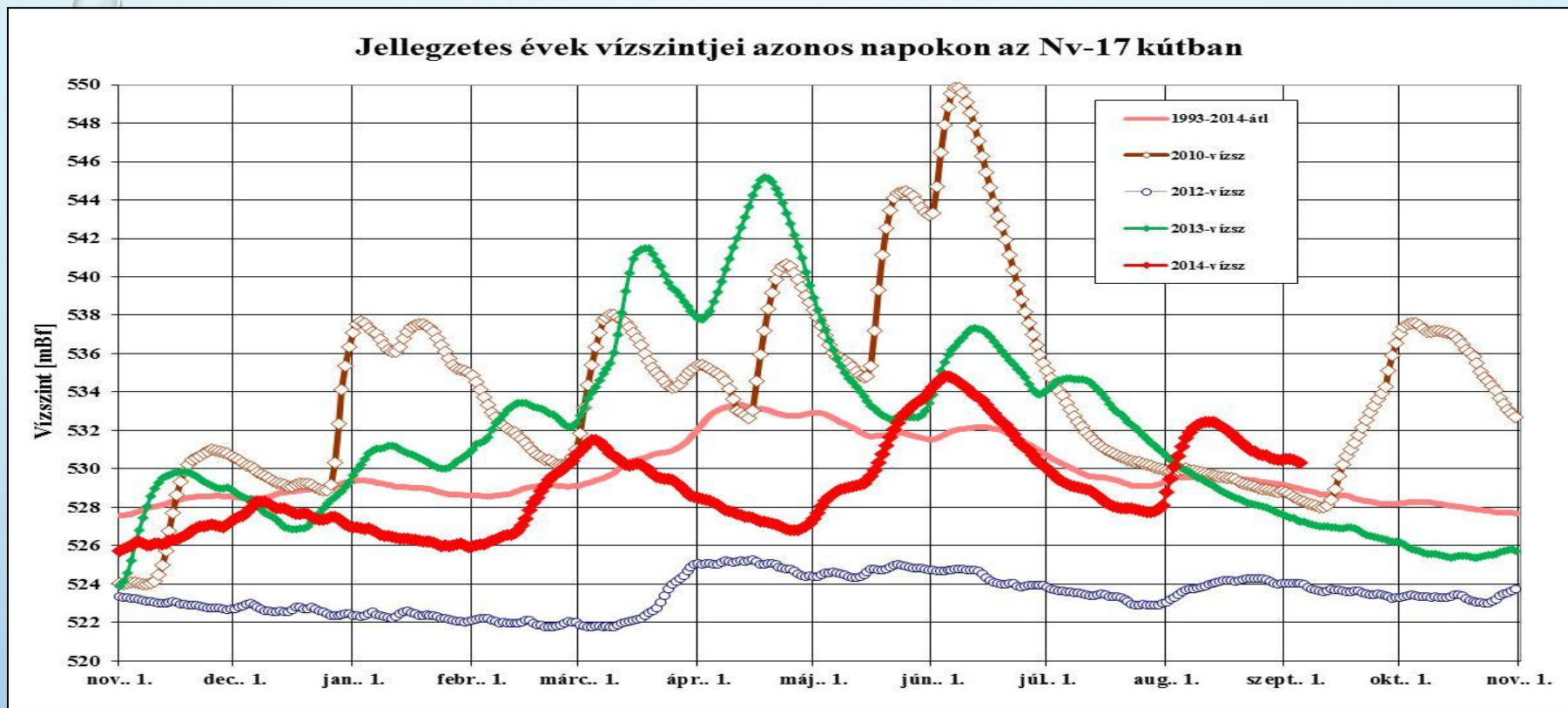

Intézkedések monitoring információk alapján

- vízellátó rendszert úgy alakították ki mind vízbázis, mind rendszer hidraulikai szempontból (tározókapaciás, tározók töltés átirányítható), hogy jelentős tartalékokkal rendelkezzen
- csapadék hiányos, vagy havária események alatt súlypont áthelyezéssel időszakosan másik vízbázisból lehetőség legyen a víz pótlására.

Heves Megyei Vízmű Zrt. Eger és térsége vízellátó rendszer áttekintő térképe

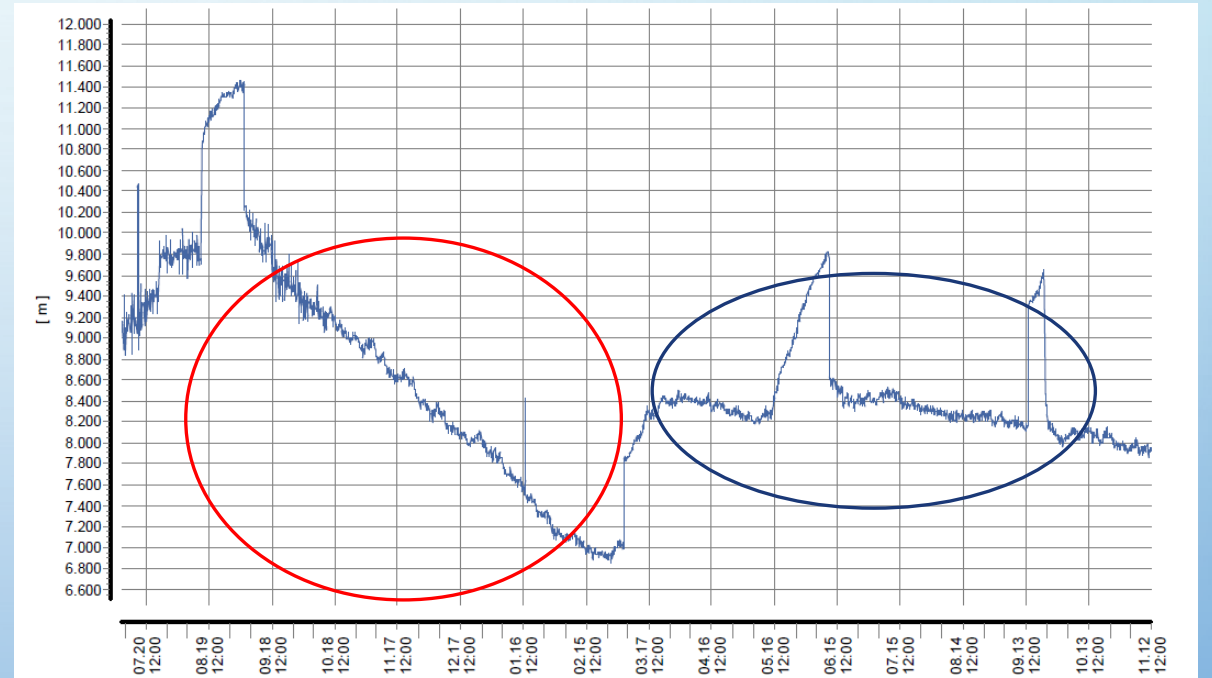
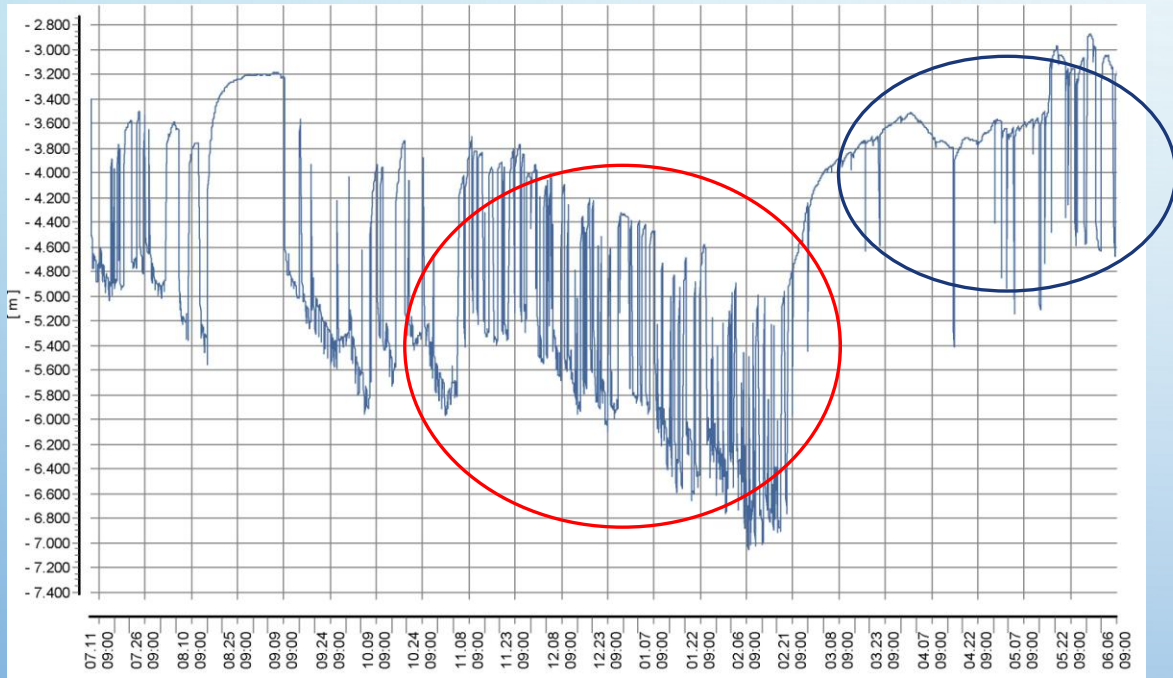

Ha az utánpótlódás hiányos, akkor egy hosszabb időre akár egy vízbázisunk, vagy egy része lekapcsolhatóvá válik). Ilyen év volt számunkra a 2014. év is. Amikor a 2014.év első negyedében a csapadékhiány miatt negatív változások következtek be, ezeket érzékelünk a saját, és a BKÉR monitoringból.

ALMÁRI VÍZBÁZIS 0. KARSZT KÚTJA ÉS 10. SZ. TALAJVIZES KÚTJA

ÖSSZEGZÉS

Kitermelt víz: - a vízminőségi követelményeknek megfelelnek

- tisztítási technológiát nem igényelnek

Sérülékeny vízbázisok: - megnövelt vízminőség felügyelet

- védelmet igényel

- UV technológia, ehhez kapcsolt folyamatirányítási rendszer lett illesztve

- mennyiségi és minőségi monitoring nélkülözhetetlen

- karszt- és talajvizes vízbázisok kapcsolatának részletes vizsgálata, megfigyelése

- az esetleges gyengeségek megvilágíthatók és az üzemeltetési nehézségek megelőzhetők

A monitoring rendszerek gondos működtetése kiemelt feladat mindenki számára tervezés és üzemeltetés szempontjából.

Időben olyan információkat tud nyújtani, amely alapján intézkedések hozhatóak a jelenlegi és a jövőbeni céljaink, különös tekintettel a fenntarthatóság megvalósításának érdekében.

The background is a light blue gradient with several realistic water droplets of various sizes scattered across the top and bottom edges. The text is centered in a bold, black, sans-serif font.

**KÖSZÖNÖM SZÉPEN A
MEGTISZTELŐ FIGYELMET!**